

Asia: VN/36685/2025

Valtioneuvoston asetus kieliasiain neuvottelukunnasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomalaisuuden Liitto haluaa kiinnittää huomiota kieliasiain neuvottelukunnan asetusluonnoksen puutteelliseen kokoonpanoon ja ristiriitaiseen tehtävänkuvaan. Samat huomiot pätevät takautuvasti myös aikaisempaan neuvottelukuntaan niiltä osin kuin se on ollut ehdotetun uuden neuvottelukunnan kaltainen.

Asetusluonnoksen mukaan uuden kieliasiain neuvottelukunnan tehtävänä on avustaa oikeusministeriötä kielilainsäädännön täytäntöönpanon ja soveltamisen seurannassa. Neuvottelukunta määritellään asiantuntijaelimeksi, vaikka sen suunnitellussa kokoonpanossa on mukana edunvalvontatahoja. Mukana on ollut ja esitetyn mukaisesti olisi jatkossakin toimijoita, kuten Svenska Finlands folkting, Saamelaiskäräjät ja Svenska nu, joiden nimenomainen tehtävä on ajaa tietyn kielen ja kieliryhmien etuja.

Suomalaisuuden Liiton näkökulmasta on harhaanjohtavaa kutsua neuvottelukuntaa asiantuntijaelimeksi, jos mukana on edunvalvontatahoja ja omaa kielipoliittista agendaansa edistäviä järjestötoimijoita. Kyse ei ole edunvalvonnan tai kielipoliittisten järjestöjen mukana olemisen kritisoinnista, vaan toiminnan luonteen selkeästä määrittelystä. Neuvottelukunta, jossa erilaiset kielipoliittiset intressit ovat edustettuina, on poliittinen neuvoo-antava elin, ei puolueeton asiantuntijaelin. Jos edunvalvontajärjestöt ja kansalaisjärjestöt halutaan pitää mukana, on neuvottelukunnan määritelmää olennaisesti täsmennettävä vastaamaan sen todellista luonnetta. Suomalaisuuden Liitto kannattaa edunvalvontajärjestöjen mukanaoloa, kunhan kaikilla kieliryhmillä on tasapuolinen kansalaisjärjestöedustus.

Keskeinen ongelma asetusluonnoksessa on se, että nyt ehdotetussa kieliasiain neuvottelukunnassa ei aikaisemman neuvottelukunnan tapaan ole suomenkielisten osalta nimetty lainkaan edustajaa. Kutsuttujen tahojen listaa onkin pidettävä puutteellisena ja periaatteellisesti ongelmallisena, koska

suomenkielinen enemmistö jää ilman yksinomaan suomen kielen asemaan ja suomenkielisten kielellisiin oikeuksiin keskittyvää järjestö- ja edunvalvontaedustusta.

Asetusluonnoksen muistiossa todetaan, että neuvottelukunnan tehtäviin kuuluva avustaminen "voisi myös merkitä keskustelemista laajakantoisista ja periaatteellisista kieliin liittyvistä kysymyksistä". Tämä tekee edustuksen puutteesta vielä ongelmallisemman. Suomenkielisillä ei ole käytännössä mitään reittiä saada ääntään kuuluviin tai yksinomaan suomenkielisten näkökulmaa esille tässä periaatteellisessa keskustelussa, vaikka suomen kieli on kansalliskieli ja suomenkieliset ovat suurin kieliryhmä. Edunvalvonta- ja järjestöreitti on sen sijaan olemassa niin ruotsinkielisille, viittomakielisille kuin saamelaisillekin.

On korostettava, ettei valtion virastojen ja tutkimuslaitosten, kuten Kotuksen, edustajia voida pitää tai tulisi nimetä suomenkielisten edustajiksi. He eivät tosiasiallisesti ole edunvalvontatoimijoita, vaan asiantuntijoita, joiden on asemansa ja edustamansa tahon puolesta pyrittävä huomioimaan tasapuolisesti kummatkin kansalliskielet.

Kieliryhmän kielellistä edunvalvontaa ei tule ulkoistaa viranomaistyöksi. Kielellisten tarpeiden esille tuominen ja oikeuksien puolustaminen vaatii vapaata, omaehtoista ja riippumatonta kansalaistoimintaa. Suomenkielisten kielellisistä oikeuksista huolehtimiseksi tarvitaan vahvaa ja riippumatonta kansalaisjärjestötoimintaa, jonka keskiössä on suomenkielisten kieleen perustuva yhteenkuuluvuus ja kielellisten tarpeiden esille tuominen, kielellisen identiteetin tukeminen sekä oikeuksien ja etujen puolustaminen.

Historiallisessa katsannossa vuonna 1906 perustettu Suomalaisuuden Liitto on edustanut tätä suomenkielisten näkökulmaa. Suomalaisuuden Liiton toiminnasta sovittiin jo vuoden 1945 kielirauhakomitean mietinnössä, jossa esitettiin kieliryhmien edunvalvontaa koskevat yleiset periaatteet: suomenkielisten osalta Suomalaisuuden Liitto ja ruotsinkielisten osalta Folktinget. Suomalaisuuden Liitto on ainoa suomenkielinen kansalaisjärjestö, joka sääntöjensä mukaisesti toimii suomenkielisten kielellisten tarpeiden ja oikeuksien edunvalvojana.

Suomalaisuuden Liitto esittää, että asetuksen 3 §:n 2 momenttia täydennetään siten, että neuvottelukuntaan kutsutaan myös suomenkielisten kielellisiin oikeuksiin ja suomen kielen asemaan keskittyvän kansalaisjärjestön edustus. Ehdotettu lisäys 3 §:n 2 momentin toiseen lauseeseen voisi olla esimerkiksi seuraava: "Lisäksi neuvottelukuntaan kutsutaan edustajat Svenska Finlands folkting -järjestöstä, saamelaiskäräjiltä sekä suomalaista viittomakieltä ja suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävien järjestöistä sekä suomen kielen ja suomenkielisten kielellisten oikeuksien edunvalvontaan keskittyvästä kansalaisjärjestöstä Suomalaisuuden Liitosta."

Liitto on toiminut suomen kielen ja suomenkielisten puolesta kansalaisjärjestönä jo 120 vuotta. Jos asetuksen tavoitteena on kielellisten oikeuksien seuranta ja kieliolojen kehityksen seuranta, on täysin poikkeuksellista ja kestämatöntä jättää ainoa pitkäjänteisesti yksinomaan suomen kieleen keskittyvä kansalaisjärjestö kokonaan kutsuttavien ulkopuolelle.

Suomalaisuuden Liitto pitää välttämättömänä, että asetus palautetaan valmisteluun tai sitä muokataan siten, että esitetyt puutteet korjataan.

Helsingissä 13.2.2026

Suomalaisuuden Liitto

Gustafsson Juuso-Ville
Suomalaisuuden Liitto